

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

BANKŲ PRIEŽIŪRA

Patikrinimų vietoje ir vidaus modelių tyrimų vadovas

BANKENTOEZICHT

2018 m. rugsėjo mėn.

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŲ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUJSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Turinys

Patikrinimai vietoje ir vidaus modelių tyrimai	2
1 Bendra patikrinimų tvarka	4
1.1 Svarbių įstaigų priežiūros organizavimas	4
1.2 Su patikrinimais susijusių sprendimų priėmimo procesas	5
1.3 Patikrinimų tikslas	6
1.4 Patikrinimų nepriklausomumas	7
1.5 Patikrinimo grupės vadovo vaidmuo	7
1.6 Patikrinimo grupės sudėtis	7
1.7 Tarpvalstybinis bendradarbiavimas	8
2 Patikrinimo eiga	9
2.1 Patikrinimo etapų apžvalga	9
2.2 Pagrindinių patikrinimo etapų aprašymas	9
2.3 Veiksmai po patikrinimo	15
3 Patikrinimams taikomi principai	19
3.1 Patikrinimo grupės priežiūros ir tyrimo įgaliojimai	19
3.2 Patikrinimo grupės praktika	20
3.3 Tikrinamo juridinio asmens teisės ir priežiūros institucijų lūkesčiai	22
3.4 Patikrinimo metu vartojama kalba	25

Patikrinimai vietoje ir vidaus modelių tyrimai

Įvadas

Europos Centrinis Bankas (ECB) 2013 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentu 1024/2013 (**BPM reglamentas**)¹ jam suteiktus įgaliojimus vykdyti prižiūrimų subjektų priežiūrą įgyvendina priežiūrą vykdydamas pagal pateiktus dokumentus (dokumentinė priežiūra) ir nuvykus į vietą (priežiūra vietoje). Tokia dvejopa priežiūra siekiama užtikrinti išsamią ir nuodugnią prižiūrimų subjektų verslo analizę. Priežiūra vietoje vykdoma atliekant **patikrinimus vietoje** arba **vidaus modelių tyrimus** (toliau kartu – **patikrinimai**), kaip nustatyta BPM reglamento 12 straipsnyje.

Dėl paprastumo šiame dokumente aptariami **patikrinimai vietoje** (nuodugnus rizikos, rizikos kontrolės priemonių ir bendrojo vidaus valdymo tyrimas) ir **vidaus modelių tyrimai** (nuodugnus vidaus modelių, naudojamų nuosavų lėšų reikalavimams apskaičiuoti, ir ypač metodikos, ekonominio tikslingumo, rizikos, rizikos kontrolės priemonių ir bendrojo vidaus valdymo vertinimas). Abiejų tipų patikrinimai atliekami pagal iš anksto nustatytą patikrinimo apimtį, tvarkaraštį ir atsižvelgiant į turimus išteklius. Atlikus patikrinimą parengiama ataskaita, kurioje išdėstomi patikrinimo rezultatai.

ECB šį vadovą, parengtą su Bendrame priežiūros mechanizme (**BPM**) dalyvaujančių valstybių narių nacionalinių kompetentingų institucijų (**NKI**) pagalba, skelbia laikydamasis savo skaidrumo politikos. Vadovas parengtas kaip pagalbinė priemonė, skirta prižiūrimiems subjektams ir kitiems juridiniams asmenims, kurių patikrinimą vietoje ECB nusprendė atlikti, taip pat patikrinimus vietoje atliekančioms patikrinimo grupėms. Vadove aprašyta patikrinimo eiga – nuo sprendimo pradėti patikrinimą iki tolesnių veiksmų etapo – ir išdėstyta geriausia praktika, kurios laikantis būtų galima užtikrinti vaisingą tikrinamų subjektų ir patikrinimo grupių bendradarbiavimą.

Vadovas taikomas patikrinimams i) **svarbiose įstaigose**², ii) **mažiau svarbiose įstaigose**, kai ECB nusprendžia pasinaudoti visais atitinkamais įgaliojimais vykdyti tiesioginę mažiau svarbių įstaigų priežiūrą³, ir iii) kituose juridiniuose asmenyse, paminėtuose BPM reglamento 10 straipsnio 1 dalyje, ypač trečiojoje šalyse, kurioms kredito įstaigos yra perdavusios funkcijas arba veiklą, arba bet kurioje kitoje įmonėje, įtrauktoje į priežiūrą konsoliduotu pagrindu, kurią vykdamas ECB yra

¹ 2013 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1024/2013, kuriuo Europos Centriniam Bankui pavedami specialūs uždaviniai, susiję su rizikos ribojimu pagrįstos kredito įstaigų priežiūros politika (OL L 287, 2013 10 29, p. 63).

² Kaip apibrėžta BPM reglamento 6 straipsnio 4 dalyje. Patikrinimai atliekami pagal to paties reglamento 12 straipsnį.

³ Pagal BPM reglamento 6 straipsnio 5 dalies b punktą.

konsoliduotos priežiūros institucija⁴. Sąvoka **tikrinamas juridinis asmuo** reiškia kiekvieną iš pirmiau išvardytų. ECB gali atlikti patikrinimus:

- BPM dalyvaujančiose valstybėse narėse (toliau – dalyvaujančios valstybės narės), padedamas NKI;
- BPM nedalyvaujančiose Europos Sąjungos (ES) valstybėse narėse (toliau – nedalyvaujančios valstybės narės);
- ES nepriklausančiose šalyse.⁵

Tačiau šis vadovas nėra teisiškai privalomas dokumentas ir jokių būdu nėra viršesnis už atitinkamų Sąjungos teisės aktų reikalavimus. Jeigu šio vadovo nuostatos prieštarauja atitinkamų teisės aktų nuostatoms, vadovujamasi pastarosiomis.

Patikrinimai sričių, kurios nepatenka į ECB pavestų priežiūros uždavinių aprėptį, šiame vadove neaptariami. Tai yra, pavyzdžiui, patikrinimai, susiję su vartotojų teisių apsauga ar finansų sistemos panaudojimu pinigų plovimo ar teroristų finansavimo tikslais⁶, nes šie klausimai priklauso kiekvienos dalyvaujančios valstybės narės kompetencijai.

Paprastai planuojami patikrinimai įtraukiami į supaprastintas priežiūros analizės programas⁷, kurios parengiamos kiekvienai svarbiai įstaigai 12 mėnesių laikotarpiui ir kurias jungtinės priežiūros grupės (JPG) koordinatorius iš anksto aptaria su prižiūrima įstaiga.

Vadovą sudaro šios trys dalys:

- 1 dalis. Bendra patikrinimų tvarka
- 2 dalis. Patikrinimo eiga
- 3 dalis. Patikrinimams taikomi principai

⁴ Pagal BPM reglamento 12 straipsnio 1 dalį.

⁵ Plačiau apie tai – 1.7 dalyje „Tarpvalstybinis bendradarbiavimas“.

⁶ Žr. BPM reglamento 28 ir 29 konstatuojamąsias dalis.

⁷ Supaprastinta priežiūros analizės programa yra preliminarus bendras pagrindinės numatomos priežiūros veiklos (dokumentinės priežiūros ir priežiūros vietoje), kurioje būtinas tiesioginis prižiūrimos įstaigos dalyvavimas, planas.

1 Bendra patikrinimų tvarka

1.1 Svarbių įstaigų priežiūros organizavimas

Nuo 2014 m. lapkričio mėn. ECB yra atsakingas už tiesioginę svarbių įstaigų priežiūrą, kaip nustatyta BPM reglamento 4 straipsnyje ir 2014 m. balandžio 16 d. ECB reglamento Nr. 468/2014 (**BPM pagrindų reglamentas**)⁸ 43–69 straipsniuose.

1.1.1 Pagrindinės su svarbių įstaigų patikrinimais susijusios nuostatos

Pagrindinės nuostatos, kuriomis vadovaujamosi atliekant svarbių įstaigų patikrinimus, pagrįstos šiais trimis teisės aktais:

- BPM reglamentu, ypač jo 12 straipsniu;
- BPM pagrindų reglamentu, ypač jo 143–146 straipsniais;
- 2013 m. birželio 26 d. Direktyva 2013/36/ES, dar vadinama „Kapitalo reikalavimų direktyva IV“ (**KRD IV**)⁹, ypač jos 65 straipsnio 3 dalies c punktu bei 52, 53, 97, 99 ir 118 straipsniais, ir ją įgyvendinančiais nacionalinės teisės aktais.

1.1.2 Priežiūros valdybos vaidmuo

Priežiūros valdyba yra ECB vidaus organas, atsakingas už ECB pavestų bankų priežiūros uždavinių planavimą ir vykdymą. Visų pirma, Priežiūros valdybai pavesta rengti galutinius priežiūros sprendimų projektus. Juos, vadovaujantis BPM reglamento 26 straipsnio 8 dalimi ir ECB darbo reglamento 13g straipsnio 2 dalimi, Valdančioji taryba priima neprieštaravimo tvarka.

Kaip nustatyta BPM reglamento 12 straipsnio 3 dalyje ir BPM pagrindų reglamento 143 straipsnyje, visi patikrinimai atliekami remiantis ECB priežiūros sprendimu.

1.1.3 Jungtinių priežiūros grupių vaidmuo

Kiekvienos svarbios įstaigos nuolatinę priežiūrą vykdo specialiai jai paskirta jungtinė priežiūros grupė (**JPG**). JPG sudaroma iš ECB ir NKI priežiūros darbuotojų, o jai

⁸ 2014 m. balandžio 16 d. Europos Centrinio Banko reglamentas (ES) Nr. 468/2014, kuriuo sukuriama Europos Centrinio Banko, nacionalinių kompetentingų institucijų ir nacionalinių paskirtųjų institucijų bendradarbiavimo Bendrame priežiūros mechanizme struktūra (BPM pagrindų reglamentas) (OL L 141, 2014 5 14, p. 1).

⁹ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros (OL L 176, 2013 6 27, p. 338).

vadovauja koordinatorius, kuris yra už mikroprudencinę tos svarbios įstaigos priežiūrą atsakingo ECB generalinio direktorato darbuotojas. JPG koordinatoriui talkina subkoordinatorius, kuris yra atitinkamos NKI darbuotojas.

JPG vietoje vykdomos priežiūros veikloje dalyvauja, *inter alia*, i) rengdama priežiūros analizės programą, ii) patikrinimo metu bendraudama su patikrinimo grupe ir iii) rengdama rekomendacijas arba, priklausomai nuo patikrinimo rezultatų, sprendimų projektus¹⁰ (prisidėdama prie jų rengimo) ir vėliau stebėdama, kaip įgyvendinamos taisomosios arba priežiūros priemonės.

Susirinkimai su JPG banko patalpose ir priežiūriniai vizitai, kurių vyksta JPG, vykdydama bendrą priežiūros funkciją, pavyzdžiui, kai juridinio asmens patalpose reikia atlikti nuodugnią teminę peržiūrą, trunkančią ne vieną dieną, nėra patikrinimai ir šiame vadove neaptariami.

1.1.4 ECB vaidmuo patikrinimuose

Patikrinimai papildo nuolatinę priežiūrą. ECB, vykdydamas nuolatinę dokumentinę priežiūrą, sukaupia išsamios informacijos apie kredito įstaigas, daugiausia remdamasis kredito įstaigų teikiama informacija, ir atlieka patikrinimus, kurių metu vertina, be kitų dalykų, ar informacija, kuria remiantis vykdoma nuolatinė priežiūra, yra tiksli.

Atitinkami Mikroprudencinės priežiūros IV generalinio direktorato (toliau – MP IV GD) skyriai, t. y. Centralizuotų patikrinimų vietoje skyrius ir Vidaus modelių skyrius, vykdo nuolatinę patikrinimų stebėseną ir užtikrina, kad visi patikrinimai būtų atliekami laikantis bendrų, aukštos kokybės standartų. Tam jie glaudžiai bendradarbiauja su JPG ir NKI.

1.2 Su patikrinimais susijusių sprendimų priėmimo procesas

Remiantis KRD IV 99 straipsniu, patikrinimai vykdomi pagal konkretų planą, kuris priimamas bent kartą per metus ir gali būti koreguojamas. Patikrinimai atliekami remiantis ECB priežiūros sprendimu, kuriame nurodomas kiekvieno patikrinimo dalykas ir tikslas.¹¹

Nors paprastai patikrinimai yra įtraukiami į priežiūros analizės programą, patikrinimai gali būti atliekami ir iš anksto neįspėjus priežiūrinio subjekto, jeigu kredito įstaigoje ar kredito įstaigų grupėje įvyko koks nors incidentas ar nutiko koks nors įvykis, dėl kurio būtina nedelsiant imtis priežiūros veiksmų.

¹⁰ Atlikus vidaus modelio tyrimą dažniausiai parengiamas sprendimo projektas. Paprastai sprendimų dėl vidaus modelių projektus rengia ECB Vidaus modelių skyrius, o juos peržiūri JPG, prieš pateikdamos Priežiūros valdybai. Išsamiau apie patikrinimų rezultatus – 2.3.1 dalyje.

¹¹ BPM reglamento 9, 11 ir 12 straipsniai ir BPM pagrindų reglamento 142 ir 143 straipsniai.

1.3 Patikrinimų tikslas

Patikrinimais siekiama nuodugniai išanalizuoti įvairią riziką, vidaus kontrolės sistemas, verslo modelius ir bendrąjį vidaus valdymą. Patikrinimai atliekami tikrinamų juridinių asmenų patalpose, laikantis iš anksto nustatytos patikrinimo apimties ir tvarkaraščio. Tačiau prirėikus patikrinimo metu jo apimtis ir tvarkaraštis gali būti keičiami. Konkrečiai patikrinimo metu:

- tiriamas ir vertinamas būdingos rizikos, kurią patiria tikrinamas juridinis asmuo, lygis, pobūdis ir charakteristikos, atsižvelgiant ir į jo rizikos kultūrą;
- tiriamas ir vertinamas tikrinamo juridinio asmens bendrojo vidaus valdymo ir vidaus kontrolės sistemos tinkamumas ir kokybė, atsižvelgiant į jo verslo bei rizikos pobūdį;
- vertinamos tikrinamo juridinio asmens kontrolės sistemos ir rizikos valdymo procesai, daugiausia dėmesio sutelkiant į trūkumų ar silpnų vietų, galinčių turėti poveikio jo nuosavoms lėšoms, nustatymą;
- tiriama tikrinamo juridinio asmens balanso straipsnių kokybė ir finansinė būklė;
- vertinamas tikrinamo juridinio asmens verslo modelis;
- tikrinama, ar tikrinamas juridinis asmuo laikosi bankams taikomų teisės aktų reikalavimų ir, kai tiriama vidaus modeliai, vidaus modeliams, pagal kuriuos apskaičiuojami kapitalo reikalavimai, taikomų teisės aktų reikalavimų (dėl pirminio patvirtinimo, reikšmingų pakeitimų, išplėtimų, taikymo pradžios, nuolatinio dalinio taikymo ar grįžimo prie paprastesnių metodų).

Patikrinimai yra dalis viso BPM vykdomos priežiūros proceso. Vadovaujantis BPM priežiūros principais, patikrinimai turi būti:

- **grindžiami rizika** – atliekami laikantis visuotinai pripažintų sampratų bei metodų ir prioritetą skiriant toms tikrinamoms sritims ar veikloms, kurios siejamos su didesne rizika arba silpnesne kontrole;
- **proporcingi** – atsižvelgiama į tikrinamo juridinio asmens dydį, veiklą ir rizikos profilį. Be to, laikantis šio principo, racionaliau paskirstomi patikrinimams vietoje skirti ištekliai;
- **intervenciniai** – priežiūros metodams tobulėjant, priežiūros specialistams vis dažniau tenka labiau įsigilinti į tikrinamą sritį ar veiklą, dažniau pasiremti savo pačių žiniomis ir vis geriau suprasti prižiūrimų finansų įstaigų rizikos profilį ir verslo strategijas. Šiuo klausimu patikrinimai yra itin svarbūs, nes suteikia galimybę priežiūros specialistams įgyti vertingų žinių, kurių galima gauti tik patiemis atliekant patikrinimą, ir taip dar geriau išmanyti savo sritį;
- **perspektyviniai** – vertinama ne tik pagal dabartinius ar istorinius duomenis, bet ir žvelgiama į ateitį, kad būtų galima numatyti, koks poveikis gali būti padarytas ateityje;

- **orientuoti į veiksmus** – po patikrinimo kredito įstaiga turi imtis taisomųjų veiksmų ir priemonių, laikydamosi nustatytų terminų. Ar jų laikomasi, pavesta stebėti JPG.

1.4 Patikrinimų nepriklausomumas

Patikrinimo grupės vadovas ir patikrinimo grupė dirba atskirai nuo JPG, tačiau su ja bendradarbiaudami. Priėmus priežiūros sprendimą atlikti patikrinimą, visa atsakomybė už jo įgyvendinimą tenka patikrinimo grupės vadovui. Jis atsakingas už ataskaitas, kurioje pateikiami patikrinimo grupės nustatyti rezultatai, rengimą.

1.5 Patikrinimo grupės vadovo vaidmuo

Remiantis BPM pagrindų reglamento 144 straipsniu, ECB iš savo arba NKI darbuotojų skiria patikrinimo grupės vadovą, kuris vadovaus patikrinimui. Remiantis ECB nustatyta priežiūros vietoje ir dokumentinės priežiūros funkcijų atskyrimo principu, JPG narys gali būti patikrinimo grupės nariu, tačiau negali būti skiriamas jos vadovu.

Patikrinimo grupės vadovas yra pagrindinis kontaktinis asmuo, patikrinimo metu nagrinėjama klausimais palaikantis ryšį su tikrinamu juridiniu asmeniu. Jis vadovauja patikrinimo grupės darbui, organizuoja įvairius patikrinimo etapus ir vienintelis iš patikrinimo grupės narių pasirašo patikrinimo ataskaitą. Patikrinimo grupės vadovas yra atsakingas už tai, kad atitinkami ECB skyriai ir vadovai būtų informuojami apie patikrinimo eigą.

Jeigu patikrinimo grupės vadovas nebegali eiti pareigų ir yra keičiamas kitu, JPG apie tai kuo greičiau praneša tikrinamam juridiniam asmeniui.

1.6 Patikrinimo grupės sudėtis

BPM pagrindų reglamento 144 straipsnyje nustatyta, kad ECB yra atsakingas už patikrinimo grupių sudarymą ir sudėtį, dalyvaujant NKI.

Patikrinimo grupė gali būti sudaryta iš ECB darbuotojų, dalyvaujančios valstybės narės, kurioje įsteigtas tikrinamas juridinis asmuo, NKI darbuotojų ir kitų NKI darbuotojų, taip pat JPG narių ar kitų ECB įgaliotų asmenų. Tokie kiti ECB įgalioti asmenys gali būti, pavyzdžiui, išorės konsultantai. Jie patikrinimo metu laikomi tokiais pat patikrinimo grupės nariais kaip ir visi kiti nariai. Visi grupės nariai, iš kokios organizacijos jie bebūtų, dirba ECB vardu ir yra pavaldūs patikrinimo grupės vadovui. Išorės įmonės pagal sutartis įpareigojamos laikytis griežtų ECB profesinės paslapties saugojimo reikalavimų. Kad tai būtų užtikrinta, jos ir jų darbuotojai privalo pasirašyti individualias konfidencialumo sutartis.

Patikrinimo grupės narius skiria ECB. Jie tikrinamo juridinio asmens patalpose atlieka visus būtinus patikrinimus¹².

1.7 Tarpvalstybinis bendradarbiavimas

ECB sprendimu vykdomų patikrinimų metu atsižvelgiama į visus pagal atitinkamus taikomas teisės aktus sudarytus bendradarbiavimo susitarimus su šalių, kuriose bus vykdomi patikrinimai, priežiūros institucijomis. Patikrinimai vykdomi i) tik pagal tokius susitarimus ir ii) tik gavus tų šalių, kuriose patikrinimai bus vykdomi, atitinkamų institucijų sutikimą.

¹² BPM reglamento 12 straipsnio 1 dalis ir BPM pagrindų reglamento 143 straipsnis.

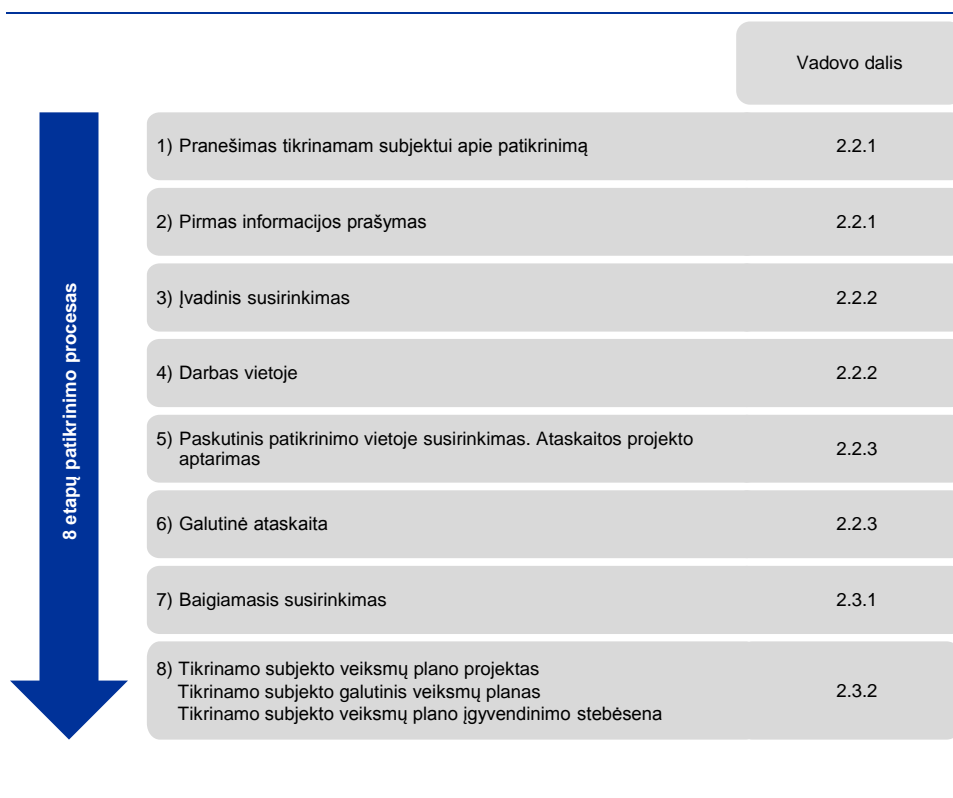
2 Patikrinimo eiga

2.1 Patikrinimo etapų apžvalga

Toliau pateiktoje schemoje išvardyti patikrinimo etapai. Kiekvienas jų išsamiau aprašytas toliau.

1 paveikslas

Patikrinimo etapai

2.2 Pagrindinių patikrinimo etapų aprašymas

2.2.1 Pasirengimo etapas

Patvirtinimas

Pirmas veiksmas pasirengimo etape – patvirtinimas, kad visi atitinkami asmenys galės dalyvauti patikrinime. Patikrinimo vietoje atveju tai visada yra tik vidaus procedūra. Vidaus modelio tyrimo atveju gali reikėti ir tikrinamo juridinio asmens dalyvavimo: dauguma atvejų ECB pateikia įstaigoms rinkinį standartizuotų formų,

kurias jų prašoma užpildyti dar prieš joms kreipiantis dėl vidaus modelio ar jo pakeitimo patvirtinimo (dokumentai iki paraiškos pateikimo). Jos skirtos tam, kad patikrinimo grupė galėtų pasirengti tyrimui ir nustatyti, ar įstaiga pasirengusi ir gali oficialiai pateikti paraišką. Tokiais atvejais ECB informuoja tikrinamą juridinį asmenį apie tai, ar, ECB manymu, tikrinamas juridinis asmuo yra pasirengęs ir gali pateikti oficialią paraišką.

Pranešimas apie pradedamą patikrinimą

ECB paskyrimo raštu oficialiai paskiriamas patikrinimo grupės vadovas.

Išskyrus išskirtiniais atvejais (žr. skyrelį „Teisė būti informuotam apie planuojamą patikrinimą“ 3.3.1 dalyje) ECB praneša tikrinamam juridiniam asmeniui apie sprendimą pradėti patikrinimą. Paprastai tikrinamas juridinis asmuo apie tai informuojamas likus kelioms savaitėms, bet ne mažiau negu penkioms darbo dienoms iki numatomos patikrinimo pradžios, t. y. iki įvadinio susirinkimo.¹³

Tikrinamas juridinis asmuo informuojamas ECB laišku, adresuotu paskirtam tikrinamo juridinio asmens valdymo organo arba priežiūros valdybos nariui. Jeigu bus tikrinama kredito įstaigų grupė, kurios patronuojančioji įmonė įsteigta BPM dalyvaujančioje valstybėje narėje, arba jeigu tikrinamas juridinis asmuo yra patronuojamoji įmonė, kurios patronuojančioji įmonė įsteigta BPM dalyvaujančioje valstybėje narėje, pranešimas paprastai siunčiamas patronuojančiajai įmonei, o ši apie planuojamą patikrinimą informuoja atitinkamas savo patronuojamąsias įmones. Pranešime nurodoma patikrinimo grupės vadovo pavardė ir patikrinimo dalykas bei paskirtis.

Patikrinimo aprašas

Kad rastų tinkamiausią būdą patikrinimo tikslams efektyviai pasiekti, patikrinimo grupės vadovas palaiko ryšį su atsakingos JPG koordinatoriumi. Jie glaudžiai tarpusavyje bendradarbiauja, pateikia vienas kitam reikalingą informaciją ir parengia patikrinimo aprašą, kuriame išdėsto patikrinimo motyvus, apimtį ir tikslus. Aprašą suderinus ir MP IV GD jį peržiūrėjus bei jam pritarus, patikrinimo grupės vadovas paskirsto užduotis patikrinimo grupės nariams.

Pirmas informacijos prašymas

Dar iki įvadinio susirinkimo patikrinimo grupės vadovas informuoja tikrinamą juridinį asmenį apie tai, kas bus patikrinimo grupės nariai, ir kuo greičiau nusiunčia jam pirmą informacijos prašymą. Prašyme nurodoma, kokios informacijos patikrinimo grupei reikia kaip atspirties taško patikrinimui atlikti. Jeigu įstaigai kyla klausimų dėl

¹³ BPM pagrindų reglamento 145 straipsnio 1 dalis.

prašomos informacijos, ji turėtų nedvejodama pateikti juos patikrinimo grupės vadovui.

Siųsdamas pirmąjį informacijos prašymą, patikrinimo grupės vadovas paprašo skirti patikrinimo grupės darbui reikalingą patalpą ir visas patikrinimui atlikti reikalingas informacinių technologijų (IT) ir komunikacijos priemones (žr. skyrelį „Darbo sąlygos“ 3.3.3 dalyje). Paprastai prašoma pateikti tikrinamo juridinio asmens organizacinę schemą, procedūrų, susijusių su patikrinimo apimtimi, aprašus ir kitą būtiną informaciją (pvz., duomenis apie portfelius). Tikrinamo juridinio asmens gali būti paprašyta pirmajame prašyme nurodytus dokumentus ir informaciją pateikti iki įvadinio susirinkimo, kad šiuos dokumentus ir informaciją būtų galima aptarti, jeigu reikės, susirinkimo metu. Patikrinimo metu gali būti prašoma pateikti ir daugiau informacijos, susijusios su patikrinimo apimtimi.

2.2.2 Tyrimų etapas

Įvadinis susirinkimas

ECB pranešus tikrinamam juridiniam asmeniui apie planuojamą patikrinimą, patikrinimo grupės vadovas susisiekiama su to juridinio asmens atstovu, kad išsiaiškintų, ar informacija, kurią paprašyta pateikti iki įvadinio susirinkimo arba per jį, parengta, ir atsakytų į visus galimus klausimus dėl prašomos informacijos. Tai padaręs, patikrinimo grupės vadovas nustato įvadinio susirinkimo datą. Šis susirinkimas yra oficiali patikrinimo pradžia.

Įvadinis susirinkimas yra pirmas oficialus tikrinamo juridinio asmens ir patikrinimo grupės susitikimas. Jis rengiamas tikrinamo juridinio asmens patalpose. Paprastai patikrinimo metu visi susirinkimai vyksta tikrinamo juridinio asmens patalpose (žr. skyrelį „Teisė patekti į verslo patalpas“ 3.1 dalyje).

Patikrinimo grupės vadovas apie įvadinį susirinkimą informuoja JPG koordinatorių. Jame gali dalyvauti JPG koordinatorius, kiti JPG nariai ir atitinkamo MP IV GD skyriaus darbuotojai.

Kad įvadinis susirinkimas vyktų sklandžiai, jis turi būti organizuojamas pakankamai lanksčiai – turima mintyje jo trukmė ir dalyviai. Jame turi dalyvauti visa patikrinimo grupė, nebent dėl jos dydžio ar kitų aplinkybių tai būtų neracionalu.

Per šį susirinkimą patikrinimo grupės vadovas tikrinamo juridinio asmens vadovybei pristato grupės narius, taip pat gali detaliau aptarti tai, kas buvo nurodyta pranešime apie patikrinimą, ir išsamiau išdėstyti patikrinimo tikslus, apimtį ir įvairius jo etapus, visų pirma, aptarti planus dėl pirmųjų susirinkimų.

Įvadiniam susirinkimui turėtų dalyvauti bent vienas iš tikrinamo juridinio asmens aukštesnio rango vadovų. Tai turėtų būti valdymo organo (vykdančio vykdomąsias funkcijas) narys, atsakingas už tikrinamą sritį, arba, jeigu nei vienas valdymo organo (vykdančio vykdomąsias funkcijas) narys tai sričiai kuruoti nepriskirtas, už tą sritį

atsakingas vadovas (toliau abiem atvejais – atitinkamos srities vadovas). Prireikus, patikrinimo grupės vadovas gali nurodyti, kokie kiti asmenys turėtų dalyvauti susirinkime. Galima pateikti ir orientacinį tyrimų tvarkaraštį.

Per šį susirinkimą patikrinimo grupės vadovas gali paprašyti tikrinamo juridinio asmens trumpai supažindinti su savo organizacine struktūra, verslo modeliu, strategija ir bendrojo vidaus valdymo politika bei procedūromis, taip pat pagrindiniais procesais srityse, kurios bus tikrinamos. Patikrinimo grupės vadovas gali paprašyti tikrinamo juridinio asmens nurodyti, jeigu įmanoma, pagrindinius kontaktinius asmenis, su kuriais būtų galima bendrauti kiekviena atskira patikrinimo tema.

Tikrinamas juridinis asmuo per įvadinį susirinkimą turėtų išsiaiškinti visus jam kilusius klausimus dėl patikrinimo. Patikrinimo grupė šio susirinkimo metu taip pat gali nustatyti likusios reikalingos informacijos pateikimo terminus.

Darbo programos vykdymas

Po įvadinio susirinkimo patikrinimo grupė pradeda tyrimus tikrinamo juridinio asmens patalpose. Tyrimų etapą sudaro pokalbiai ir procedūrų, ataskaitų bei bylų analizė. Jo metu renkami įrodymai, kad būtų išsaugota visų patikrinimo grupės nustatytų trūkumų audito seka.

Esama įvairių patikrinimo metodų, todėl toliau pateiktas sąrašas yra nebaigtinis.

- **Stebėjimas, informacijos patikrinimas ir analizė:** tikrinama ir analizuojama juridinio asmens pateikta informacija ir stebimi su tuo susiję procesai. Todėl patikrinimo grupei būtina suteikti prieigą (tik skaitymo režimu) prie visos prašomos informacijos ir prie visų reikalingų IT sistemų (žr. skyrelį „Darbo sąlygos“ 3.3.3 dalyje), kaip numatyta BPM reglamento 11 straipsnyje.
- **Tikslinės apklausos:** susitikdama su atitinkamais tikrinamo juridinio asmens darbuotojais, patikrinimo grupė renka informaciją apie tikrinamas sritis ir lygina dokumentuose aprašytus procesus ir organizacines struktūras su tikrinamo juridinio asmens taikoma praktika. Patikrinimo grupė gali išsamiai klausinėti darbuotojus apie tikrinamas sritis. Svarbesniuose pokalbiuose dalyvauja bent du patikrinimo grupės nariai.
- **Apžvalginiai testai:** šio patikrinimo metodo tikslas – patikrinti, ar tikrai tikrinamo juridinio asmens aprašomi procesai taikomi praktikoje. Šiuo metodu galima patikrinti procedūrų nuoseklumą bei rasti jose spragų ar silpnų vietų.
- **Imties sudarymas / konkrečių atvejų nagrinėjimas:** atrenkami tam tikri duomenys (pvz., pavieniai paskolų įsipareigojimai ar kiti verslo sandoriai), kad būtų galima patvirtinti patikrinimo rezultatus ir kad patikrinimo grupė galėtų įvertinti įstaigos rizikos valdymo kokybę. Be to, tinkama imtis labai svarbi, kai reikia nustatyti problemų ir (arba) rizikų židinių ir įvertinti jų rimtumą. Gali būti naudojami ekstrapoliavimo metodai, apie tai informuojant tikrinamą juridinį asmenį.

- **Duomenų patvirtinimas:** tikrinamo juridinio asmens duomenų vientisumas, tikslumas ir nuoseklumas tikrinamas atliekant perskaičiavimus, lyginamąsias analizes ir net prašant informacijos iš sandorio šalių (apklausa).
- **Modelio testavimas:** tikrinamo juridinio asmens prašoma pritaikant įvairias hipotetines ir istorines rinkos sąlygas testuoti savo modelių veikimą ir rezultatus, gaunamus juos taikant (pvz., scenarijaus analizė).

Tyrimo etapo metu, prieš įvykstant paskutiniam susirinkimui, patikrinimo grupė gali organizuoti tarpinius susirinkimus su tikrinamo juridinio asmens atitinkamos srities darbuotojais preliminariems rezultatams ir nustatytiems faktams aptarti (žr. skyrelį „Teisė būti informuotam apie patikrinimo rezultatus“ 3.3.1 dalyje). Šiam aptarimui patikrinimo grupė tikrinamam juridiniam asmeniui gali pateikti dokumentų projektus. Tikrinamas juridinis asmuo taip pat gali, turėdamas tam pagrindą, prašyti surengti tarpinį susirinkimą su patikrinimo grupe.

2.2.3 Ataskaitos rengimo etapas

Patikrinimo rezultatai surašomi patikrinimo ataskaitoje arba modelio vertinimo ataskaitoje (toliau abiem atvejais – ataskaita). Ataskaita rengiama pagal viso patikrinimo metu atliktų tyrimų išvadas. Ją sudaro santrauka, patikrinimo rezultatų lentelė ir ataskaitos tekstas. Prie ataskaitos gali būti pridedama priedų.

Patikrinimo rezultatai skirstomi į kategorijas pagal jų faktinį arba galimą poveikį tikrinamo juridinio asmens finansinei padėčiai, nuosavų lėšų lygiui ar nuosavų lėšų reikalavimams (kai jie yra tikrinimo objektas), bendrajam vidaus valdymui, rizikos kontrolei ir rizikos valdymui. Rezultatai skirstomi į tokias poveikio kategorijas:

- (i) mažo poveikio (F1);
- (ii) vidutinio poveikio (F2);
- (iii) didelio poveikio (F3);
- (iv) labai didelio poveikio (F4).

Parengtas ataskaitos projektas siunčiamas atitinkamam MP IV GD skyriui (Centralizuotų patikrinimų vietoje skyriui arba Vidaus modelių skyriui) ir atitinkamai NKI, kad patikrintų jį nuoseklumo požiūriu. Iškilę klausimai gali būti aptariami su patikrinimo grupės vadovu. Atsižvelgęs į pastabas, gautas po nuoseklumo patikrinimo, patikrinimo grupės vadovas parengia ataskaitos projektą, kuris bus siunčiamas tikrinamam juridiniam asmeniui. Įstaigoms, pasirinkusioms bendrauti su ECB savo šalies valstybine kalba, pateikiamas ataskaitos projekto vertimas į tą kalbą, nebent įstaiga sutiko, kad būtų vartojama anglų kalba (visais klausimais arba tik dėl konkretaus dokumento), nes tai pagreitina procesą. Įstaigos gali atsisakyti teisės reikalauti, kad ataskaitos projektas joms būtų pateiktas jų valstybine kalba, be jokio poveikio tvarkai, kuri bus taikoma ateityje.

Patikrinimo grupės vadovas tikrinamam juridiniam asmeniui nusiunčia patikrinimo ataskaitos projektą kartu su standartine pastabų forma. Tikrinamas juridinis asmuo gali ją užpildyti. Tada patikrinimo grupės vadovas suorganizuoja paskutinį susirinkimą, į kurį pakviečiami asmenys, faktiškai vadovaujantys tikrinamo juridinio asmens veiklai.

Šio susirinkimo tikslas – su tikrinamu juridiniu asmeniu aptarti ataskaitos projektą. Susirinkimui pirmininkauja patikrinimo grupės vadovas, jame dalyvauti pakviečiami atitinkamo MP IV GD skyriaus ir NKI atstovai, taip pat JPG nariai. Ataskaitos projektas tikrinamam juridiniam asmeniui turėtų būti nusiųstas likus kelioms dienoms iki susirinkimo, kad tikrinamas juridinis asmuo galėtų tinkamai pasiruošti. Jeigu tikrinamas juridinis asmuo yra BPM dalyvaujančioje valstybėje narėje įsteigtos patronuojančiosios įmonės patronuojamoji įmonė, ataskaitos projektas gali būti siunčiamas ir patronuojančiajai įmonei. Jeigu tikrinama grupė, kurios patronuojančioji įmonė įsteigta BPM dalyvaujančioje valstybėje narėje, ataskaitos projektas siunčiamas patronuojančiajai įmonei.

Per paskutinį susirinkimą patikrinimo grupės vadovas apžvelgia patikrinimo rezultatus. Tikrinamas juridinis asmuo turi galimybę per dvi savaites pateikti savo pastabas (žr. skyrelį „Galimybė teikti pastabas dėl nustatytų faktų ir rezultatų“ 3.3.1 dalyje).

Po to patikrinimo grupės vadovas, atsižvelgdamas į gautas pastabas, jeigu jų pateikta, baigia rengti ataskaitos projektą. Tada baigiama pildyti pastabų forma – joje įrašomas patikrinimo grupės vadovo atsakymas – ir ji pridedama prie galutinės ataskaitos. Pastarąją pasirašo patikrinimo grupės vadovas. Galutinė ataskaita nusiunčiama atitinkamam tikrinamam juridiniam asmeniui. Jeigu tikrinama kredito įstaigų grupė, kurios patronuojančioji įmonė įsteigta BPM dalyvaujančioje valstybėje narėje, arba jeigu tikrinamas juridinis asmuo yra patronuojamoji įmonė, kurios patronuojančioji įmonė įsteigta BPM dalyvaujančioje valstybėje narėje, galutinė ataskaita siunčiama patronuojančiajai įmonei.

Patikrinimo vietoje atveju ataskaitos pagrindu parengiamas i) rašto dėl tolesnių veiksmų projektas, kuriame pateikiamos rekomendacijos dėl ataskaitoje nurodytų trūkumų pašalinimo, arba ii) sprendimo projektas, kuriame nustatomos privalomos priežiūros priemonės trūkumams pašalinti.

Vidaus modelių tyrimų atveju ataskaitos pagrindu parengiamas sprendimo projektas, kuriuo įstaiga informuojama apie išvadą dėl jos paraiškos patvirtinti modelį arba modelio pakeitimą (jeigu tinka) arba apie modelio įvertinimą. Toliau paveiksle išvardyta ataskaitos rengimo etapo veiksmų seka.

2 paveikslas

Ataskaitos rengimo etapo veiksmų seka

- 1) Parengiamas patikrinimo / įvertinimo ataskaitos projektas
- 2) Ataskaitos projektas patikrinamas nuoseklumo požiūriu
- 3) Ataskaitos projektas siunčiamas įstaigai
- 4) Surengiamas paskutinis susirinkimas
- 5) Gaunamos tikrinamo juridinio asmens pastabos, atitinkamai pakoreguojama ataskaita
- 6) Parengiama galutinė ataskaitos versija – pasirašius patikrinimo grupės vadovui, ji nusiunčiama tikrinamam juridiniam asmeniui
- 7) Parengiamas rašto dėl tolesnių veiksmų, įskaitant taisomąsias priemones, projektas arba sprendimo projektas
- 8) Rašto dėl tolesnių veiksmų projektas / sprendimo projektas siunčiamas tikrinamam juridiniam asmeniui
- 9) Surengiamas baigiamasis susirinkimas (jei taikoma)

2.3 Veiksmai po patikrinimo

2.3.1 Reikalaujamų taisomųjų priemonių pateikimas

Per paskutinį patikrinimo etapą ECB gali tikrinamam juridiniam asmeniui pateikti rekomendacijų arba nurodyti, kokių taisomųjų priemonių imtis, ir tai gali daryti viena iš dviejų galimų formų.

Pirmoji forma – raštas, kuriame išdėstomi priežiūriniai lūkesčiai. Tai yra veiklos dokumentas ir jis dažniau rengiamas patikrinimų vietoje atveju. Jis neturi privalomosios teisinės galios ir jam nereikia Priežiūros valdybos sprendimo. Todėl formalios ECB sprendimų priėmimo procedūros, įskaitant teisės būti išklaustytam įgyvendinimo procedūrą, nevykdomos.

JPG koordinadorius, pasikonsultavęs su atitinkamu MP IV GD skyriumi, tikrinamam juridiniam asmeniui nusiunčia rašto dėl tolesnių veiksmų, kuriame išdėstomos rekomendacijos, projektą. Patikrinimų vietoje atveju tai daroma prieš baigiamąjį susirinkimą¹⁴. Baigiamajame susirinkime, kurį surengia ir kuriam pirmininkauja JPG koordinadorius, dalyvauja ir patikrinimo grupės vadovas. Jame gali dalyvauti ir atitinkamo MP IV GD skyriaus atstovų. Šio susirinkimo tikslas – informuoti tikrinamą

¹⁴ Vidaus modelių tyrimo atveju baigiamasis susirinkimas nerengiamas.

juridinį asmenį apie visus tolesnius veiksmus, kurių rekomenduojama imtis po patikrinimo. Po baigiamojo susirinkimo, kuriuo oficialiai baigiamas patikrinimo ataskaitos rengimo etapas, tikrinamas juridinis asmuo ir atitinkama (-os) NKI gauna iš ECB galutinį raštą dėl tolesnių veiksmų.

Antroji forma – tai tikrinamam juridiniam asmeniui adresuotas ECB priežiūros sprendimas, kuriame nustatomos privalomąją teisinę galią turinčios priežiūros priemonės. Vidaus modelių tyrimų atveju jame pateikiama ECB išvada dėl pirminės paraiškos dėl modelio arba modelio pakeitimo (jeigu tinka) patvirtinimo arba ECB išvada dėl jau taikomo modelio.

Toks sprendimas priimamas pagal BPM reglamento 26 straipsnio 8 dalyje nustatytą neprieštaravimo tvarką ir laikantis to paties reglamento 22 straipsnyje nustatytų ir BPM pagrindų reglamento 25–35 straipsniuose išsamiau aprašytų tinkamo proceso principų, įskaitant asmens, kuriam sprendimas adresuotas, teisę būti išklausytam.

Pasiūlymą dėl sprendimo projekto parengia JPG. Tačiau vidaus modelių tyrimų atveju pasiūlymą Priežiūros valdybai rengia atitinkamas MP IV GD skyrius. Tokiais atvejais pasiūlymas, parengtas atsižvelgiant į ataskaitą ir nuoseklumo patikrinimo rezultatus, siunčiamas peržiūrėti JPG.

Tada sprendimo projektas (tiek patikrinimų vietoje, tiek vidaus modelių tyrimų atveju) teikiamas Priežiūros valdybai, o kai yra patvirtinamas, tampa galutiniu sprendimo projektu ir yra siunčiamas tikrinamam juridiniam asmeniui, kuriam suteikiama teisė būti išklausytam, kaip nustatyta BPM pagrindų reglamento 31 straipsnyje. Pasibaigus teisės būti išklausytam įgyvendinimo laikotarpiui¹⁵ JPG arba – vidaus modelių tyrimų atveju – atitinkamas MP IV GD skyrius įvertina tikrinamo juridinio asmens pateiktas pastabas ir, jeigu reikia, pakoreguoja sprendimo projektą. Pakoreguotas sprendimo projektas vėl teikiamas Priežiūros valdybai, o kai yra patvirtinamas, jį neprieštaravimo tvarka priima Valdančioji taryba. Galutinis ECB sprendimas nusiunčiamas tikrinamam juridiniam asmeniui ir iškart tampa jam teisiškai privalomas.

ECB priežiūros sprendimu, priimamu atlikus vidaus modelio tyrimą, ECB ne tik pateikia išvadą dėl įstaigos paraiškos dėl vidaus modelio patvirtinimo, bet gali pasinaudoti ir kitais priežiūros įgaliojimais, pavyzdžiui, nustatyti:

- (i) sąlygų: ECB leidimas taikyti, keisti arba išplėsti vidaus modelį įsigalioja tik tada, kai tikrinamas juridinis asmuo įgyvendina konkrečią taisyklę, kad įvykdytų atitinkamą teisinį reikalavimą;
- (ii) apribojimų: modelio taikymo ribojimas ar koregavimas. Riboti taikymą reiškia, pavyzdžiui, drausti taikyti modelį tam tikram portfeliui; koreguoti taikymą reiškia, kad, pavyzdžiui, gali būti reikalaujama pakeisti tam tikrų modelio parametrų vertes arba apskaičiuotus nuosavų lėšų reikalavimus. Bet kuriuo iš minėtų atvejų apribojimas turi būti pradėtas taikyti nuo dienos, kai įsigalioja sprendimu

¹⁵ Paprastai teisės būti išklausytam įgyvendinimo laikotarpis yra 2 savaitės. Tačiau tikrinamas juridinis asmuo gali prašyti, kad jis būtų pratęstas, arba savo pastabas pateikti anksčiau.

suteikiamas leidimas, t. y. paprastai jis pradedamas taikyti iš karto, nebent sprendime nurodyta, kad naujas modelis bus pradėtas taikyti tam tikrą konkrečią dieną;

- (iii) įpareigojimų: tai yra taisomosios priemonės, kurias tikrinamas juridinis asmuo privalo įgyvendinti, kad įvykdytų tam tikrą teisinį reikalavimą. Vidaus modelio taikymas neatidedamas ir neapribojamas. Nustatant įpareigojimų nurodoma, iki kada taisomosios priemonės turi būti įgyvendintos;
- (iv) rekomendacijų: tai yra tikrinamam juridiniam asmeniui rekomenduojamos priemonės. Priešingai nei įpareigojimai, jos neturi privalomosios teisinės galios.

Jeigu nesilaikoma apribojimų arba jeigu negaunama tinkamų įrodymų, kad įpareigojimai buvo įvykdyti iki nustatyto termino, ECB gali persvarstyti leidimo sąlygas ir atšaukti sprendimą (visą arba jo dalį).

Dažniausiai, atlikus vidaus modelio tyrimą priimamas sprendimas, o patikrinimą vietoje – rekomendacija.

2.3.2 Tolesnių veiksmų etapas

Rekomendacijos ir veiksmų planas

Už tolesnių veiksmų po patikrinimo etapą atsakingos JPG.

Kaip aprašyta 2.3.1 dalyje „Reikalaujamų taisomųjų priemonių pateikimas“, ECB tikrinamo juridinio asmens generaliniam direktoriui nusiunčia galutinį raštą / sprendimą dėl tolesnių veiksmų (patikrinimo vietoje atveju) arba galutinį sprendimą (vidaus modelio tyrimo atveju), kuriuose nurodomi rekomenduojami / privalomi tolesni veiksmai ar priežiūros priemonės ir, jeigu tinka, jų įgyvendinimo terminai.

Jeigu po patikrinimo priimamas sprendimas, pereinama prie kito etapo – prašoma, kad tikrinamas juridinis asmuo iki ECB nurodytos dienos atsiųstų atsakymą (ir veiksmų planą), kuriame išdėstytų, kaip įgyvendins taisomąsias priemones, kurias ECB nurodė jam įgyvendinti. Šio etapo tikslas – užtikrinti, kad tikrinamas juridinis asmuo laiku imtųsi ECB nurodytų veiksmų. Atsakymo turinį įvertina JPG koordinatorius.

Veiksmų, kurių privalo imtis tikrinamas juridinis asmuo, stebėseną

JPG koordinatorius stebi, kaip tikrinamas juridinis asmuo įgyvendina taisomąsias priemones, iki jos yra visiškai įgyvendintos. Gali būti reikalaujama, kad tikrinamas juridinis asmuo JPG koordinatoriui nustatytais intervalais siųstų tarpinius taisomųjų priemonių įgyvendinimo rezultatus.

Suėjus veiksmy plane nustatytam terminui, ECB gali nuspresti:

- užbaigti tolesnių veiksmy etapą¹⁶, jeigu mano, kad priemonės, kurias tikrinamas juridinis asmuo įgyvendino, visiškai atitinka rašte dėl tolesnių veiksmy išdėstytus reikalavimus;
- pareikalauti papildomos informacijos, kad būtų galima koreguoti veiksmy planą.

Jeigu tikrinamas juridinis asmuo iki nustatyto termino neįgyvendino sprendime nustatytų priemonių, ECB turi teisę priverstine tvarka užtikrinti priežiūros priemonių įgyvendinimą¹⁷.

¹⁶ Susitarimui užbaigti tolesnių veiksmy etapą gali būti taikoma sąlyga, kad tikrinamas juridinis asmuo turėtų būti įgyvendinęs sprendimu nustatytus įpareigojimus.

¹⁷ ECB suteikti drausminiai įgaliojimai, suteikiantys jam teisę skirti administracines sankcijas ir imtis priemonių, kai to reikia, norint užkirsti kelią bankų krizei arba, jeigu ji kyla, ją šalinti. Visi šiuo požiūriu Priežiūros valdybos priimti sprendimai turi būti patvirtinti ECB valdančiosios tarybos pagal neprieštaravimo tvarką, vadovaujantis BPM reglamento 26 straipsnio 8 dalimi ir 2014 m. sausio 22 d. Sprendimo ECB/2014/1, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas ECB/2004/2 dėl ECB darbo reglamento patvirtinimo, 13g straipsniu.

3 Patikrinimams taikomi principai

3.1 Patikrinimo grupės priežiūros ir tyrimo įgaliojimai

Bendra nuostata

Patikrinimą atlikti tinkamai ir efektyviai – toks turėtų būti bendras patikrinimo grupės ir tikrinamo juridinio asmens siekis. Negalima šiam siekiui trukdyti netinkamai pasinaudojant tikrinamo juridinio asmens vidaus taisyklėmis ir politika.

Teisė patekti į verslo patalpas

Patikrinimo grupė turi teisę patekti į tikrinamo juridinio asmens verslo patalpas, kad galėtų atlikti tyrimus pagal patikrinimo apimtį¹⁸.

Kokia apsauga taikoma turtui, priklauso nuo nacionalinės teisės ypatybių. Šiuo klausimu pagal BPM reglamento 13 straipsnį ECB privalo laikytis nacionalinių įstatymų, pagal kuriuos, norint atlikti patikrinimą, privaloma iš anksto gauti teisminių institucijų leidimą.

Teisė prašyti informacijos ar dokumentų

Patikrinimo grupė, neviršydama patikrinimo apimties, gali atlikti visus būtinus tyrimus, susijusius su BPM reglamento 10 straipsnio 1 dalyje¹⁹ išvardytais asmenimis, įsteigtais arba veikiančiais dalyvaujančiose valstybėse narėse, ir su bet kuria kita įmone, patenkančia į konsoliduotos priežiūros, kai ECB vykdo konsoliduotos priežiūros institucijos funkciją, aprėptį. Todėl patikrinimo grupė turi teisę²⁰ į patikrinimo apimtį įeinančiais klausimais (susijusiais su tikrinamo juridinio asmens veikla ir operacijomis):

- reikalauti, kad tikrinamas juridinis asmuo pateiktų reikalingą informaciją, paaiškinimus ar pagrindimus;
- gauti ir tikrinti bet kokį jai reikalingą dokumentą, pavyzdžiui, buhalterines knygas, įrašus, registrus, sutartis, pareiškimus, oficialias ataskaitas, apskaitos dokumentus ir metodinę medžiagą;

¹⁸ BPM reglamento 12 straipsnio 2 dalis ir BPM pagrindų reglamento 143 straipsnio 3 dalis.

¹⁹ Kredito įstaigos, finansų kontroliuojančiosios bendrovės, mišrią veiklą vykdančios finansų kontroliuojančiosios bendrovės ir mišrią veiklą vykdančios kontroliuojančiosios bendrovės, įsteigtos dalyvaujančiose valstybėse narėse, taip pat asmenys, priklausantys pirmiau nurodytiems subjektams, ir trečiosios šalys, kurioms šie subjektai yra perdavę funkcijas arba veiklą.

²⁰ BPM reglamento 10 ir 11 straipsniai ir BPM pagrindų reglamento 139 straipsnis.

- pasidaryti šių dokumentų kopijas arba išrašus, jeigu dokumentai pateikiami ne elektroniniu būdu;
- tikrinimus atlikti prisijungus „tik skaitymo“ režimu prie visų reikalingų tikrinamo juridinio asmens naudojamų IT sistemų, duomenų bazių, IT priemonių, elektroninių bylų ir duomenų.

Teisė gauti paaiškinimus

Patikrinimo grupė turi teisę iš bet kurio BPM reglamento 10 straipsnio 1 dalyje nurodyto bet kokio rango asmens, galinčio suteikti jos tyrimams naudingos informacijos ir dokumentų, prašyti pateikti žodinius ar rašytinius paaiškinimus. Naudodamasi šia teise, patikrinimo grupė gali prašyti tikrinamo juridinio asmens atstovų arba kvalifikuotų darbuotojų bendradarbiavimo, atsižvelgdama į prašomos informacijos pobūdį²¹.

Be to, ECB gali apklausti bet kurį asmenį, sutikusį būti apklaustą, kad gautų reikalingos su tyrimo objektu susijusios informacijos.

Keitimasis informacija su teisės aktų nustatyta audita atliekančiais auditoriais

Vadovaudamasis KRD IV 56 straipsnio f dalimi ir Reglamento (ES) Nr. 537/2014 dėl konkrečių viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatyto audito reikalavimų²² 12 straipsnio 2 dalimi, patikrinimo grupės vadovas gali kreiptis į teisės aktų nustatyta tikrinamo juridinio asmens auditą atliekančius auditorius ir gauti iš jų patikrinimui reikalingą informaciją ir (arba) sužinoti jų nuomonę.

Teisė prašyti NKI pagalbos, jeigu priešinamasi patikrinimui

Vadovaujantis BPM reglamento 12 straipsnio 5 dalimi, jeigu kuris nors asmuo priešinasi patikrinimui, atitinkama NKI privalo patikrinimo grupės vadovui suteikti reikiamą pagalbą pagal nacionalinę teisę.

3.2 Patikrinimo grupės praktika

Patikrinimo grupė laikosi etikos normų ir dirba profesionaliai, laikydamosi galiojančių įstatymų, kitų teisės aktų ir profesinių procedūrų. Ji atsižvelgia į tikrinamo juridinio asmens darbinius suvaržymus, jeigu tai netrukdo atlikti patikrinimo.

²¹ BMP reglamento 11 straipsnis.

²² 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 537/2014 dėl konkrečių viešojo intereso įmonių teisės aktų nustatyto audito reikalavimų (OL L 158, 2014 5 27, p. 77).

Profesinė paslaptis

BPM reglamento 27 straipsnyje apibrėžtas reikalavimas ECB, įgyvendinant BPM, saugoti profesines paslaptis. Jame nustatyta, kad „[p]riežiūros prievoles vykdančios Priežiūros valdybos nariai, ECB darbuotojai ir dalyvaujančių valstybių narių deleguoti darbuotojai net jas įvykdę laikosi profesinės paslapties reikalavimų, nustatytų ECBS ir ECB statuto 37 straipsnyje ir atitinkamuose Sąjungos teisės aktuose“.

Be to, prievolė saugoti profesines paslaptis, apibrėžta KRD IV 53 straipsnyje (ir jį įgyvendinančiuose nacionalinės teisės aktuose), taikoma visiems kompetentingose institucijose dirbantiems arba dirbusiems asmenims ir kompetentingų institucijų vardu veikiantiems auditoriams ar ekspertams. Profesinė paslaptis saugoma pagal bendrą įsipareigojimą neatskleisti informacijos, gautos einant oficialias pareigas, išskyrus įstatymuose apibrėžtus atvejus.

Išorės įmonės sutartimis įpareigojamos laikytis griežtų ECB profesinės paslapties saugojimo reikalavimų. Kad tai būtų užtikrinta, jos ir jų darbuotojai privalo pasirašyti individualias konfidencialumo sutartis. Per visą patikrinimą laikomasi ir papildomų priemonių, užtikrinančių, kad konfidencialiais duomenimis būtų keičiamasi tik pagal principą „būtina žinoti“, ir kad konfidencialumo apsauga būtų kuo didesnė.

Profesine paslaptimi laikomi faktai, veiksmai ir nevieša informacija, kurią patikrinimo grupės nariai sužino atlikdami patikrinimą. Paslapties saugojimo reikalavimas taikomas ir visai įvairių duomenų patikrų metu sužinotai konfidencialiai informacijai.

Nepriklausomumas ir objektyvumas

ECB, padedamas NKI, kurios suteikia jam patikrinimui reikalingų išteklių, privalo užtikrinti, kad patikrinimo grupės nariai neįsiveltų į jokių interesų konfliktus.

2015 m. kovo 12 d. ECB gairių²³ 10 straipsnio 3 dalyje apibrėžtos draudimo gauti privalumus taisyklės, kurių turi būti laikomasi patikrinimo metu: „[n]ukrypstant nuo 2 dalies, išimtyms netaikomos privalumams, kuriuos kredito įstaigos siūlo ECB ar NKI personalo nariams patikrinimų arba audito misijų metu, išskyrus su darbu susijusių susitikimų metu siūlomą nedidelės vertės svetingumą.“

Kol vyksta patikrinimas, patikrinimo grupės nariai privalo neteikti patarimų ir nesidalinti savo asmenine nuomone apie patikrinimą.

Tikrinamo juridinio asmens vidaus taisyklių laikymasis

Patikrinimo grupė privalo laikytis tikrinamo juridinio asmens vidaus taisyklių, apie kurias tikrinamas juridinis asmuo ją informavo, dėl duomenų apsaugos, informacinių sistemų ir galimybės patekti į patalpas suteikimo, tiek, kiek tai netrukdo atlikti

²³ 2015 m. kovo 12 d. ECB gairės, kuriomis nustatomi Bendro priežiūros mechanizmo etikos kodekso principai (ECB/2015/12) (OL L 135, 2015 6 2, p. 29).

patikrinimo. Patikrinimo grupė negali jai tyrimams atlikti suteikta įranga ar prieiga naudotis kitais tikslais, negu tyrimams atlikti. Patikrinimo grupė turi turėti prieigą „tik skaitymo“ režimu prie reikalingų informacinių sistemų ir duomenų bazių, bet negali reikalauti ar priimti prieigos, leidžiančios keisti dokumentus ar vidaus duomenis.

3.3 Tikrinamo juridinio asmens teisės ir priežiūros institucijų lūkesčiai

3.3.1 Tikrinamo juridinio asmens teisės

Teisė būti informuotam apie planuojamą patikrinimą

Kaip nustatyta BPM pagrindų reglamento 145 straipsnio 1 dalyje, ECB informuoja juridinį asmenį, kurio patikrinimą planuoja atlikti, apie sprendimą atlikti patikrinimą bent prieš penkias darbo dienas iki patikrinimo pradžios. Tačiau to paties reglamento 145 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „*kai to reikia dėl tinkamo patikrinimo atlikimo ir veiksmingumo*“, ECB gali patikrinimą atlikti prižiūrimo subjekto iš anksto neįspėjęs.

Galimybė teikti pastabas dėl nustatytų faktų ir rezultatų

Tikrinamam juridiniam asmeniui suteikiama galimybė per dvi savaites raštu pateikti pastabų dėl ataskaitos projekto turinio. Pastabos turėtų būti teikiamos dėl santraukos turinio ir dėl pagrindinių patikrinimo rezultatų ir turėtų būti surašomos į pastabų formą (trijų stulpelių lentelę), kuri tikrinamam juridiniam asmeniui atsiunčiama su ataskaitos projektu. Pirmajame stulpelyje cituojamos ataskaitos projekto ištraukos, dėl kurių tikrinamas juridinis asmuo teikia pastabų, antrajame tikrinamas juridinis asmuo įrašo savo pastabas, o trečiajame patikrinimo grupės vadovas įrašo atsakymus į pateiktas pastabas. Užpildyta pastabų forma pridedama prie galutinės ataskaitos kaip priedas. Patikrinimo grupės vadovas į gautas pastabas atsižvelgia po paskutinio susirinkimo rengdamas galutinę ataskaitą.

Teisė būti informuotam apie patikrinimo rezultatus

Patikrinimo metu tikrinamo juridinio asmens vadovybė gali prašyti patikrinimo grupės vadovo sušaukti vieną ar keletą tarpinių susirinkimų, per kuriuos būtų aptariama patikrinimo pažanga ir kiti su patikrinimu susiję klausimai. Per šiuos susirinkimus tikrinamas juridinis asmuo gali pasidalyti savo pastebėjimais apie atliekamus tyrimus ir pateikti naudingos informacijos. Prieš tokį tarpinį susirinkimą tikrinamas juridinis asmuo turėtų informuoti patikrinimo grupę apie jo rengimo motyvus bei tikslus ir kokie klausimai bus aptariami.

Užbaigus tyrimą, rengiama ataskaita. Pirmiausia rengiamas ataskaitos projektas, kuriame išdėstomi nustatyti faktai ir rezultatai – juos patikrinimo grupės vadovas su tikrinamu juridiniu asmeniu aptaria per paskutinį susirinkimą.

Apie patikrinimo rezultatus tikrinamas juridinis asmuo informuojamas pateikiant jam (arba jo patronuojančiajai įmonei, žr. 2.2.3 dalį „Ataskaitos rengimo etapas“) patikrinimo grupės vadovo pasirašytą galutinę ataskaitą. Tada tikrinamam juridiniam asmeniui atsiunčiamas rašto dėl tolesnių veiksmų projektas arba sprendimo projektas, kuriame pateikiamos jam skirtos rekomendacijos arba priežiūros priemonės. Tikrinamas juridinis asmuo rašto dėl tolesnių veiksmų projektą gali aptarti per baigiamąjį susirinkimą, kurį veda JPG koordinatorius ir kuriame dalyvauja patikrinimo grupės vadovas. Kai siunčiamas priežiūros sprendimas – tokiu atveju vėlesniame etape taikoma teisės būti išklaustytam įgyvendinimo procedūra – baigiamojo susirinkimo paprastai nebūna.

3.3.2 Priežiūros institucijų lūkesčiai tikrinamų juridinių asmenų atžvilgiu

Darbo sąlygos

Tikrinamas juridinis asmuo privalo sudaryti reikalingas sąlygas patikrinimo grupei vykdyti visus jai BPM reglamento III skyriaus 1 dalies nuostatomis suteiktus tyrimo įgaliojimus. Visų pirma, tikrinamas juridinis asmuo privalo patikrinimo grupės nariams suteikti prieigą prie visų tyrimui atlikti būtinų dokumentų ir skirti kvalifikuotų darbuotojų, kurie suteiktų reikalingos informacijos.

Patikrinimo metu gautų dokumentų konfidencialumas

Tikrinamas juridinis asmuo, vadovaudamasis taikomais teisės aktais, turėtų saugoti patikrinimo metu ir tolesnių veiksmų etape iš ECB ar NKI gautų dokumentų konfidencialumą. Patikrinimo grupės vadovas taip pat atsakingas už dokumentų, gautų iš tikrinamo juridinio asmens, konfidencialumo saugojimą.

Bendravimas patikrinimo metu

Tikrinamas juridinis asmuo turėtų informuoti patikrinimo grupės vadovą apie bet kokius sunkumus, iškilusius įgyvendinant šio vadovo nuostatas, ypač jeigu jie galėtų turėti poveikio patikrinimo grupės darbo planui arba patikrinimo trukmei. Patikrinimo grupės vadovas apie tokius sunkumus ir galimą jų poveikį patikrinimo trukmei ir rezultatams turėtų pranešti ECB ir atitinkamai NKI.

3.3.3 Tikrinamo juridinio asmens atstovų bendradarbiavimas patikrinimo metu

Patikrinimo pradžioje tikrinamas juridinis asmuo ir patikrinimo grupės vadovas suderina praktinius patikrinimo aspektus, tokius kaip galimybė patekti į patalpas, informacijos prašymai ir susirinkimai.

Darbo sąlygos

Tikrinamas juridinis asmuo turėtų pasirūpinti, kad patikrinimo grupei būtų sudarytos tinkamos darbo sąlygos, pavyzdžiui, būtų skirti saugūs kabinetai, individualios kompiuterizuotos darbo vietos, prieiga prie interneto, telefonai ir kt. tinkamoje rakinamoje patalpoje netoli nuo patalpų, kuriose bus atliekamas patikrinimas.

Patikrinimo grupė gali prašyti tikrinamo juridinio asmens adresu sukurti e. pašto dėžutę arba keletą tokių dėžučių, kad būtų paprasčiau organizuoti susirinkimus ir teikti reikalingus dokumentus. Baigusi patikrinimą, patikrinimo grupė gali prašyti tikrinamo juridinio asmens pateikti minėtų e. pašto dėžučių turinio kopiją.

Reikalingos informacijos pateikimas

Paprastai patikrinimo grupei reikalinga informacija turėtų būti pateikiama elektroniniu būdu, bet patikrinimo grupė gali prašyti ją pateikti ir popieriuje.

Patikrinimo grupės patogumui tikrinamo juridinio asmens informacinėje sistemoje arba bendrai naudojamame apsaugotame diske turėtų būti sukurtas atskiras bylų katalogas su keletu aplankų pagal temas, į kuriuos būtų keliami dokumentai ir prie kurių patikrinimo grupė turėtų prieigą.

Tikrinamo juridinio asmens darbuotojų dalyvavimas

Tikrinamo juridinio asmens vadovybė ir darbuotojai turėtų laiku, nepagrįstai nedelsdami, reaguoti į patikrinimo grupės prašymus skirti laiko pokalbiui ir pateikti informacijos. Paprašyti susitikti pokalbio arba pateikti informacijos, jie turėtų geranoriškai, operatyviai ir kompetentingai bendradarbiauti.

Informacijos prašymus jie turėtų atidžiai įvertinti ir patenkinti per sutartą laiką. Be to, atitinkami darbuotojai turėtų patikrinimo grupės nariams pateikti bet kokią kitą aktualią informaciją, netgi jeigu konkrečiai jos nebuvo prašyta pateikti.

Tikrinamas juridinis asmuo patikrinimo grupės vadovo prašomus dokumentus ir bylas turėtų pateikti kuo greičiau, jeigu įmanoma – nedelsiant, arba per protingą laiką. Patikrinimo grupės vadovas turėtų įvertinti tikrinamam juridiniam asmeniui galinčius kilti sunkumus, tinkamai atsižvelgdamas ir į patikrinimui skirtą laiką apribojimus, ir informacijos prašymus teikti pagal jų prioritetiškumą.

Susirinkimų organizavimas

Tikrinamas juridinis asmuo turėtų padėti surengti susitikimus su kontaktiniais asmenimis, su kuriais patikrinimo grupė norėtų pasikalbėti. Tai gali būti paties tikrinamo juridinio asmens bet kurio lygmens darbuotojai arba išorės subjektų darbuotojai, visų pirma, konsultantai ar išorės paslaugų teikėjai. Tikrinamas juridinis asmuo turėtų pasirūpinti, kad visi patikrinimo grupės pageidaujami pokalbiai su asmenimis būtų surengti kuo greičiau.

Tikrinamo juridinio asmens atstovų rangas

Susirinkimuose, kuriuose bus aptariama tikrinamo juridinio asmens strategija ir veiklos politika, turėtų dalyvauti atitinkamos srities vadovas (žr. skyrelį „Įvadinis susirinkimas“ 2.2.2 dalyje) arba kitas jį atstovaujantis pakankamai aukšto rango vadovas. Patikrinimo grupės vadovas gali nurodyti, kas dar turėtų dalyvauti susirinkimuose. Atitinkamos srities vadovas turėtų, visų pirma, dalyvauti įvadiniam susirinkime ir susirinkimuose, kuriuose pristatomi patikrinimo grupės rezultatai ir JPG koordinatoriaus rekomendacijos, t. y. paskutiniame ir baigiamajame susirinkimuose.

Kontaktinio asmens skyrimas

Patikrinimo grupės vadovas gali prašyti jam iš tikrinamo juridinio asmens darbuotojų paskirti pakankamai aukšto rango kontaktinį asmenį, kuris rūpintųsi, kad patikrinimo grupės prašymai būtų tenkinami tinkamai ir laiku ir kad patikrinimo grupė tiesiogiai susisiektų su reikiama asmenimis. Kontaktinis asmuo padėtų palaikyti ryšį tarp patikrinimo grupės ir tikrinamo juridinio asmens.

Tikrinamo juridinio asmens paskirtas kontaktinis asmuo, kuris palaikys ryšį su patikrinimo grupe, turi eiti pakankamai svarbias pareigas ir užimti pakankamai aukštą vietą tikrinamo juridinio asmens hierarchinėje struktūroje. Jo einamos pareigos turi būti tokios, kad jis galėtų organizuoti pokalbius ir rūpintis, kad būtų tenkinami informacijos prašymai. Tikrinamas juridinis asmuo privalo užtikrinti, kad paskirtas kontaktinis asmuo arba, prireikus, jį pavaduojantis asmuo įprastinėmis darbo valandomis būtų pasiekiami, taip siekiant užtikrinti, kad patikrinimas neužtruktų ilgiau, nei planuota, ir kad nebūtų sutrukdyta iš viso jį atlikti.

Tačiau kai patikrinimo grupės vadovas mano, kad tai būtina, bet kuris grupės narys turi turėti galimybę tiesiogiai susisiekti su bet kuriuo kitu tikrinamo juridinio asmens darbuotoju arba surengti susirinkimą kontaktiniam asmeniui nedalyvaujant.

3.4 Patikrinimo metu vartojama kalba

BPM pagrindų reglamento 24 straipsnyje nustatyta, kad prižiūrimi subjektai ir bet kokie kiti juridiniai ar fiziniai asmenys, kuriems individualiai taikomos ECB priežiūros procedūros, bendraudami raštu, įskaitant ir dėl ECB priežiūros sprendimų, gali

pasirinkti vartoti kurią nors vieną ES oficialiąją kalbą. Jeigu prižiūrima grupė pasirenka kurią nors vieną ES oficialiąją kalbą bendravimui su visa grupe, ji turi apie tai informuoti JPG koordinatorių, nusiųsdama jam laišką apie pasirinktą kalbą.

Dėl efektyvumo, patikrinimo pradžioje su patikrinimo grupės vadovu reikėtų susitarti dėl darbo kalbos.

Patikrinimo ataskaitos kalba

Vykdamas Europos bankų priežiūrą, darbo kalba yra anglų kalba. Todėl patikrinimo ataskaita, kuri, baigus patikrinimą, siunčiama ECB ir tikrinamam juridiniam asmeniui, rengiama anglų kalba. Jeigu pagal BPM pagrindų reglamento 24 straipsnio 2 dalį tikrinamas juridinis asmuo yra su ECB sutaręs vartoti kitą ES oficialiąją kalbą, ECB pateikia ir ataskaitos vertimą į tikrinamo juridinio asmens pasirinktą kalbą. Efektyvumo ir operatyvumo sumetimais tikrinamas juridinis asmuo gali *ad hoc* pagrindu ir be poveikio tvarkai, kuri bus taikoma ateityje, atsisakyti savo teisės gauti ataskaitos projektą ir galutinę ataskaitą savo pasirinkta kalba.

© **Europos Centrinis Bankas 2018**

Pašto adresas 60640 Frankfurtas prie Maino, Vokietija

Telefonas +49 69 1344 0

Internetas www.ecb.europa.eu

Visos teisės saugomos. Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jeigu nurodomas šaltinis.

Sąvokų ir santrumpų paaiškinimai pateikiami [BPM glosarijuje](#).